

Een (geschiedenis)wandeling door Westzaan

door WILLEM TIP/deel 14

Lodewijk XVI-stijl

Het achttiende-eeuwse houten woonhuis Kerkbuurt 11 (rijksmonument sinds 14-5-1968) heeft twee vleugels met daartussen een terugliggende middenvleugel. In deze middenvleugel bevindt zich de met een snijraam voorziene ingang. De kleine linkervleugel heeft twee overhoekse vensters aan de straat. De rechtere vleugel heeft aan de straat twee gebogen hoekvensters en een ingezwenkt voorschot in Lodewijk XVI-stijl met zijmeanders, rozetten, een guirlande boven het venster en een fronton.

Rijksmonument (sinds 6-1-1976) is ook het twee verdiepingen hoge en grotendeels in hout opgetrokken woonhuis Kerkbuurt 15-17. In 1794 wordt de familie Tip eigenaar van het 18e-eeuwse pand. Adriaan Tip heeft achter het huis een pakhuis waarin hij patentolie voor de verlichting maakt. In 1851 gaat het huis, met erachter 'het bos tot vermaak', over naar de houtzager Jan

Kerkbuurt 15-17.

Buijs. De traditionele houtzagerij komt echter in 1871 door de invoering van de stoom in moeilijkheden. Het pand wordt na een faillissement in veiling gebracht. Jacobus de Jong koopt het en voorziet het na enkele jaren (1879) van de huidige extra verdieping. Op de nieuwe verdieping komen grote representatieve vertrekken. Ook krijgt het pand nu zijn huidige voorname ingang met Dorische pilasters.

Hoofdonderwijzer

Het stenen pand Kerkbuurt 19 (rijksmonument sinds 6-1-1976) is in 1872 gebouwd als woning voor het hoofd van de nieuwe Noorderschool. Een gedenkplaat in de voorgevel herinnert hieraan. Het pand is sindsdien een paar maal van bestemming veranderd. Zo diende het in de laatste jaren van de gemeente Westzaan als kantoor van gemeentewerken. In de jaren zeventig was het tijdelijk een dorps huis. Momenteel heeft het zijn woonbestemming terug. De dakconstructie van het voorname pand is origineel en heeft gebogen, zogenoemde schenkelspanten.

De houten woning Kerkbuurt 25 (rijksmonument sinds 6-1-1976) dateert uit de eerste helft van de achttiende eeuw en is vanaf tenminste 1834 tot het jaar 1969 in gebruik

geweest als winkelpand, lange tijd als furniturezaak, de laatste jaren als hoedenatelier. In 1980 is het pand geheel gerestaureerd. Daarbij heeft het zijn woonbestemming teruggekregen.

Een nieuwe gevel op een oude plaats

De nieuwe stenen gevels van Hotel De Prins, Kerkbuurt 31-33, dateren uit 1974. Ze zijn op dezelfde plaats opgetrokken als de oorspronkelijke deels houten gevels en markeren daarmee het nieuwe beleid van het Westzaanse gemeentebestuur in deze jaren. Eind jaren 1960 wenste de overheid nog dat het pand achter een ver naar achteren liggende rooilijn zou blijven. De vrijkomende ruimte zou de verkeersafwikkeling dienen. Vooral de afwikkeling van het zware vrachtverkeer dat men voorzag. In de vroege jaren 1970 veranderde het gemeentelijke beleid echter. Het verkeer kreeg niet meer de hoogste prioriteit. De Prins mocht op de bestaande plaats renoveren.

De laatste notaris

Aan de oostkant van de Kerkbuurt bevindt zich het houten woonhuis Kerkbuurt 26 (rijksmonument sinds 6-1-1976). Het pand stamt uit de eerste helft van de negentiende eeuw. Van 1856 tot 1881 hield de laatste Westzaanse notaris Simon Heinis in het pand zijn pand zijn praktijk.

Meer naar achteren ligt de geheel in steen opgetrokken voormalige hervormde pastorie Kerkbuurt 30-30a (rijksmonument sinds 6-1-1976). Deze 18e-eeuwse pastorie is kort voor de bouw van de Grote Kerk opgetrokken en heeft de in die tijd moderne vorm van een herenhuis met de langsegevel aan de straatkant. Het gebouw heeft een monumentale ingang onder een later toegevoegde grote dakkapel.

Een pad langs de voormalige pastorie voert naar de stolpboerderij Kerkbuurt 32-34 (rijksmonument sinds 6-1-1976). Deze achttiende-eeuwse boerderij herbergt in de hooiberg een put die vermoedelijk nog stamt uit de vijftiende eeuw.

Voormalige hervormde pastorie Kerkbuurt 30-30A.

Rechthuis

Het Rechthuis van de Banne Westzaan, Kerkbuurt 35 (rijksmonument sinds 14-5-1968) is in 1781-1783 gebouwd naar een ontwerp van de Amsterdamse stadsbouwmeester Creutz. Tot 1811 heeft het dienst gedaan als rechthuis voor de Banne Westzaan. De

Het oude Hotel De Prins.

Banne omvatte sinds de vroege middeleeuwen alle dorpen tussen de Zaan en het Twiske, later de Nauernasche Vaart. Na de opheffing van de Banne in 1816 kwam het monumentale gebouw vanaf 1820 in gebruik als gemeentehuis van de nieuwe gemeente Westzaan. Sinds de vorming van Zaanstad (1974) heeft het nog tijdelijk dienst gedaan als hulpsecretarie en als vergaderplaats voor de Wijkraad Westzaan. Momenteel heeft het pand een algemeen culturele functie. Zo is het een van de officiële trouwlocaties van Zaanstad. ■

Foto's: Westzaanse Digitale Beeldbank

Orgelconcert door Herman van Vliet

Op vrijdagavond 17 april zal de bekende Nederlandse organist Herman van Vliet een concert verzorgen op het fraaie, monumentale orgel van de Grote Kerk.

Het belooft weer een mooie, afwisselende avond te worden waar u van harte voor bent uitgenodigd. Het concert begint om 20.00 uur. De kerk is vanaf 19.15 uur open. De toegang is gratis en de koffie en thee staan voorafgaand aan het concert voor u klaar. Na afloop is er een collecte ten bate van het orgelfonds.

In 2015 zijn er al veel mooie concerten gepland. Op de website kunt u terugzien wanneer de concerten zijn: www.protestantse-gemeente-westzaan.nl/Protestantse_Gemeente_Westzaan/Concerten.html

Joost Rijken